

Nicaragua/VS: na 25 jaar nog steeds maatgevend

Op 27 juni 1986 verklaarde het Internationaal Gerechtshof de Verenigde Staten schuldig aan illegale inmenging in de binnenlandse aangelegenheden van Nicaragua. Advocaat Paul Reichner trad op voor Nicaragua. Een kwarteeuw later blijkt hij terug tijdens een seminar in het Vredespaleis.

Tatiana Scheltema

Den Haag, 27 juni. Precies 25 jaar geleden was Paul Reichner bloednerveus. Samen met de Nicaraguaanse minister van Buitenlandse Zaken wachtte hij in de Nicaraguaanse ambassade in Washington op de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof in de zaak die Nicaragua tegen de Verenigde Staten had aangespannen.

Het kleine Midden-Amerikaanse land beschuldigde de Verenigde Staten van het rekruteren, trainen en bewapenen van Nicaraguaanse contrarevolutionairen in de strijd tegen het bewind van de Sandinistische president Daniël Ortega in de jaren 1978-1983. President Ronald Reagan was er nauw bij betrokken.

Dat de VS de contra's steunden met geld en wapens was onomstreden: bewijs daarvoor was terug te vinden in talrijke wetgevingsdocumenten. Maar of de VS

daarmee ook verantwoordelijk waren voor militaire acties gepleegd door de Contra's, die daarmee de facto een overheidsorgaan van de VS zélf zouden zijn geworden, bleek lastiger te bewijzen.

In deze zaak formuleerde het Internationaal Strafhof de richtlijnen voor de toelaatbaarheid van bewijsmiddelen die tot de dag van vandaag gelden. Deze richtlijnen worden sindsdien standaard toegepast in complexe zaken waarbij de omstrede gedragingen zich grotendeels in het geheim afspeelden. Zo werden verklaringen over feiten door (vooraanstaande) vertegenwoordigers van staten zwaar gewogen, al zeker wanneer zo'n verklaring nadelig uitpakte voor het eigen land. Hetzelfde gold voor verklaringen van niet-belanghebbenden in het conflict.

Opinerende verklaringen van officiële vertegenwoordigers daarentegen werden door het hof terzijde geschoven, 'aangezien een lid van de regering zich

logischerwijze zal identificeren met de nationale belangen van zijn land en zich zal hoeden om bewijs aan te reiken dat het landsbelang zou kunnen schaden'. Ook krantenberichten of boeken werden uitgesloten 'omdat zij bij nadere beschouwing vaak zijn terug te leiden tot een enkele bron, en in dat geval geen meerwaarde bevatten dan de originele bron'.

Door het vaststellen van deze richtlijnen geldt dit vonnis als een mijlpaal in de internationale rechtspleging, betoogt Reichner 25 jaar later. Dat de VS het Internationaal Gerechtshof in deze zaak niet tot oordelen bevoegd achtten, zich grotendeels aan de rechtspleging onttrokken, het uiteindelijke vonnis niet erkenden en nog altijd geen schadevergoeding aan Nicaragua hebben betaald, doet, aldus Reichner, niet af aan het belang ervan: zelfs de Verenigde Staten staan niet boven de internationale Rule of Law.

Fysieke aanwezigheid advocaat bij verhoor vereist

In een langverwachte uitspraak heeft het EHRM bepaald dat verklaringen van bewijs, verkregen tijdens een verhoor zonder de fysieke aanwezigheid van een advocaat, ontoelaatbaar zijn.

Op 21 september 2005 werd de Kroaat Zoran Sebalj gearresteerd op verdenking van meerdere diefstallen. Hij werd gedwongen een bekentenis te ondertekenen, op grond waarvan hij tot drie jaar cel werd veroordeeld. Het hof oordeelt nu dat een verklaring, verkregen zonder de

fysieke aanwezigheid van een advocaat, schending van artikel 6 EVRM oplevert.

Wat betekent dit voor de Nederlandse praktijk? 'Door deze uitspraak, en met de Europese Richtlijn in het verschieft is het recht van verdachten op bijstand van een advocaat tijdens politieverhoren boven elke twijfel verheven,' zegt NVSA-voorzitter Bart Nooitgedagt. 'Wordt dit recht niet effectief gegarandeerd, dan schendt Nederland het recht op een eerlijk proces. Iedere zaak waarbij de raadsman toegang

tot het verhoor wordt geweigerd, kan over de kop gaan. Dus ook het opsporingsbelang is in het geding.' De overheid kan dus maar beter haast maken met aanpassing van het voorliggende wetsvoorstel, zegt Nooitgedagt. 'Het strookt niet met de EU-richtlijn. Ook is onduidelijk hoe het financieel wordt geregeld. De bal ligt nu bij de minister.'

• Binnenkort in dit blad meer over de concept-EU-richtlijn.